

УТВЪРДИЛ:.....

ГАЛИНА МИХАЙЛОВА,
РЪКОВОДИТЕЛ НА
УПРАВЛЯВАЩИЯ ОРГАН НА ОПТП

Насоки за съставяне и отчитане на индикатори по Оперативна програма „Техническа помощ”

Вариант 01	ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
декември 2008 г.	МИНИСТЕРСТВО НА ФИНАНСИТЕ

СЪДЪРЖАНИЕ

I. СЪЩНОСТ И ЦЕЛИ	3
II. ВИДОВЕ ИНДИКАТОРИ	4
III. ОТЧИТАНЕ НА ИНДИКАТОРИТЕ.....	9

I. СЪЩНОСТ И ЦЕЛИ

Индикаторите представляват количествено измерване на постиженията от дадена интервенция. Те са полезен инструмент, с който се проверява ефективността и последователността на **планираните** интервенции, от една страна, както и **осъщественият** напредък към постигане на целите, които тези интервенции си поставят, от друга. В етапа на изпълнение на програмата доброто количествено измерване служи като основа за осъществяване на ефективен мониторинг и оценка на постиженията и дава ясна представа на кандидатите за това какви са целите на програмата и какво трябва да се постигне от отделните проекти.

Тези методически насоки целят да запознаят накратко бенефициентите с основните цели на индикаторите и техните видове, както и да дадат практически насоки за създаване на полезни и приложими индикатори по ОПТП. Насоките също така целят да дадат практически указания за начина на отчитане на индикаторите, така че процесът на мониторинг да бъде унифициран, а събирането на данни на програмно ниво – оптимално и ефективно.

Настоящите методически насоки са разработени въз основа на:

- *програмния документ ОП „Техническа помощ”*
- *Работен документ на ЕК № 2 Индикативните насоки за методите на оценка: индикатори за мониторинг и оценка за програмния период 2007-2013*
- *Guidelines for indicators of Bulgarian NSRF and its Operational Programmes*

1. Базова стойност на индикаторите

1.1. Същност

Базовите данни дават информация за първоначалната стойност, спрямо която индикаторът впоследствие се измерва. Те са особено важни на програмно ниво, тъй като поставят дейностите по програмата в определен контекст. В този смисъл се явяват механизъм, който демонстрира приноса на структурните инструменти към съществуващата ситуация. Например, ако целта на дадена мярка е да увеличи броя на малки и средни предприятия (МСП) в района, базовите данни, които следва да се посочат, са броят на наличните МСП към момента на стартиране на програмата.

1.2. Определяне на базова стойност

При залагане на базови стойности на проектно ниво може да се използват няколко подхода:

- Когато за проекта са приложими индикатори, дефинирани в съответната ос на оперативната програма, техните стойности, включително базовите, следва да се адаптират спрямо спецификата на проекта.

- В случай че се формулират специфични за проекта индикатори, техните базови стойности следва да бъдат изчислени на базата на разполагаеми данни и източници на информация.
- Ако на проектно ниво бенефициентът не може да определи базова стойност за индикаторите или такава не е приложима, дейността по проекта може да стартира от нула.
- За всички последващи аналогични и съпоставими дейности и проекти за базова стойност следва да се използва постигнатата в рамките на приключил проект крайна стойност или последна отчетена междинна стойност.

1.3. Източници на информация

Най-често базовите данни се набират от официалната статистика. Често обаче на практика този източник се оказва проблематичен. Сред най-характерните проблеми са: липсата на данни на даденото географско ниво или в определен сектор; закъснения в публикуването на данните; липса на данни, свързани с изискванията на конкретната програма. Възможни решения в такъв случай са провеждане на проучвания или непреки индикатори и данни.

Добра практика:

Събирането и поддържането на свързани с програмата база данни е важно не само за отчитането на проекта, но и като възможен източник на информация за следващия програмен период, както и за извършването на оценки по програмата.

II. ВИДОВЕ ИНДИКАТОРИ

2. Индикатори за изпълнение (output):

2.1. Същност

Индикаторите за изпълнение са свързани пряко с дейностите, след реализацията, на които се създава определен продукт (output). Измерват се във физически или парични единици напр. км път, бр. сертификати и т.н.

Този вид индикатори са от особена важност на проектно ниво, тъй като дефинират по измерим начин какво ще се постигне с реализирането на проекта. На практика на базата на стойностите, отчетени по тези индикатори, се извършва възстановяване на разходите, направени от бенефициента.

Добра практика:

Важно е индикаторите за изпълнение да не бъдат прекалено много. Препоръчително е да се ограничат до онези индикатори, които представят *ключовите елементи* от същността на проекта. В повечето случаи това са дейностите, за които ще бъде използвана най-голяма част от бюджета на проекта.

Насоки за съставяне и отчитане на индикатори по ОПТП

Примери на индикатори за постижение по ОПТП:

- брой обучения (курсове/модули) за структурата-бенефициент
- брой обучения (курсове/модули) за РМВ/УО и т.н.
- **брой обучени експерти (курсове x участници)**
- брой семинари
- **брой обучени в рамките на семинари (семинари x участници)**
- среден брой участия на експерт от структурата-бенефициент (брой обучени експерти/ брой експерти, работещи в структурата-бенефициент)
- брой изготвени документи
- брой заседания/работни срещи

Задължително изискване е всички индикатори, за които това е приложимо, да бъдат представени според признак пол (брой мъже/жени).

Добра практика:

Когато проектът предвижда преди всичко предоставяне на услуги, отново трябва да се потърси измеримият резултат от тяхното реализиране, напр. брой създадени документи или брой актуализации и т.н. За източник на информация може да служи както самият документ, така и докладите от работата на изпълнителя, приемателно-предавателни протоколи и др.

2.2. Източници на информация.

Източниците на информация за индикаторите трябва да бъдат достъпни – да не затрудняват проверката, както и надеждни и доказуеми. При индикаторите за изпълнение източниците най-често са свързани със самите продукти, създадени в рамките на проекта – напр. сертификати от обучение, доклади от обучение. За индикатори, които позволяват да се отчита признакът пол, важно е да се поддържат и съхраняват присъствените списъци от съответното мероприятие.

3. Индикатори за резултат (result):

3.1. Същност

В резултат на реализираните по проекта/дейността продукти бенефициентът има възможност да получи определени предимства или да промени поведението си в положителна насока, напр. в резултат на новоизградения път ще се спести време за пътуване или в резултат на извършените обучения ще се повиши квалификацията и т.н. Те дават информация за промени в поведението, капацитета или начина на работа на бенефициентите и са пряко свързани със специфичните цели на проекта. Този вид индикатори могат да бъдат както с физическо (намален брой пътни злополуки), така и с финансово изражение (намаление на разходите за транспорт).

Добра практика:

Индикаторите за резултат често нямат непосредствен ефект, който може да се наблюдава веднага след изпълнение на дейността, поради което е приемливо да се отчитат при приключване на проекта. Поради тези причини препоръчително е бенефициентите да включват ограничен брой индикатори за резултат в своите проекти.

Примери на индикатори за резултат по ОПТП:

- степен на удовлетвореност от обучението
- намаляване на текучеството
- процент решения, приети с консенсус
- степен на изпълнение на планове/стратегии
- процент на усвояване на финансовия ангажимент

3.2. Източници на информация.

Най-често приложимите източници на информация за стойността на индикаторите за резултат са проучвания или в случаите на обучения – анкетни карти. Образец на стандартна анкетна карта от обучение, както и методологията за изчисление на степента на удовлетвореност е разработена и приложена към настоящите насоки от УО (*Приложение*). Друг източник на информация за тези индикатори може да представлява официалната статистика или базата данни на звеното за човешки ресурси и/или звеното, отговорно за счетоводната отчетност.

4. Индикатори за въздействие (impact):

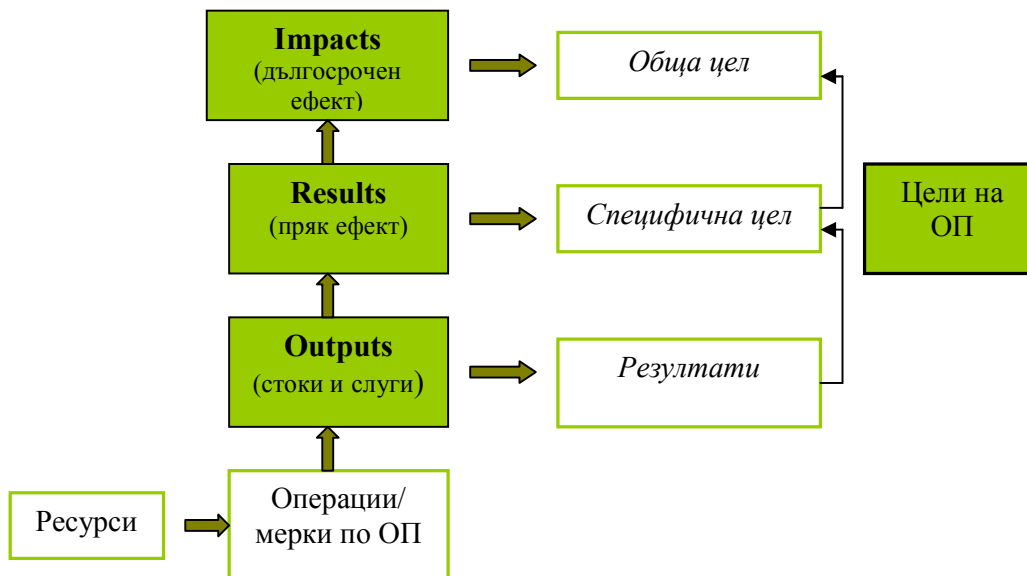
4.1. Същност

Отнасят се до последици, свързани с реализирането на проекта/програмата, които надхвърлят непосредствения ефект.

 Добра практика:

През настоящия програмен период се препоръчва индикаторите за въздействие да бъдат сведени до минимум както на проектно, така и на програмно ниво, тъй като може да измине сравнително дълъг период от време до тяхната проява. Допълнителна причина е, че често индикаторите за въздействие не могат да бъдат пряко обвързани с реализирането на дадения проект или програма.

Фиг. 1

5. Определяне на крайна/целева стойност на индикаторите.

Определянето на крайната стойност представлява количествено измерване на целите, които проектът си поставя.

Съществуват два основни подхода за определяне на крайните стойности:

- По-логичният и теоретично издържан препоръчва да се тръгне от идентифицираните нужди и крайните стойности да се проверят спрямо наличния бюджет и времеви обхват на проекта;

При този подход се търси отговор на въпроса какво трябва да се постигне с планирания проект. Възможно е за съответната интервенция да съществуват специфични изследвания, анализи и документи, които обосновават необходимостта от определени дейности. Те могат да се използват като основа не само за определяне на базови стойности, но и за определяне на крайни стойности на индикатори за резултат. В допълнение, може да се използва експертно мнение за определяне на нуждите и целевите стойности на индикаторите. Напр. ако индикаторът е бр. обучени експерти, специалисти в сферата на обучението могат лесно да определят колко курса са необходими за постигане на резултатите, при положение че разполагат с информация за единичната цена.

След като нуждата се идентифицира трябва да се определи и бюджетът, необходим за удовлетворяването ѝ. Отново може да се потърси експертно мнение. Ако се поставят нереалистични във финансово отношение цели, впоследствие ще се наложи намаляване на целите, или реалокация на бюджета между дейности, като и двата случая се изисква иницирането на специална процедура.

Насоки за съставяне и отчитане на индикатори по ОПТП

- Другият подход предполага да се вземе като изходна точка наличния финансов ресурс, след което определените целеви стойности да се проверят за съответствие с идентифицираните нужди и времевия период.

Ако бюджетът за даден проект е предварително зададен, крайните стойности за постижение и резултат се дефинират, като наличните ресурси за дадена дейност се раздели на разходите за единична цена.

Бенефициентите могат да разработят толкова индикатори, колкото описват най-добре изпълнението на проекта спрямо поставените цели. Като задължителен минимум обаче се залагат индикаторите по съответната ос на оперативната програма, които се адаптират спрямо спецификата на проектното предложение.

Ако проектът разполага с базова стойност, тя трябва да се вземе предвид при определяне на крайната стойност, която проектът следва да реализира (когато това е приложимо). Например, ако обучените служители през изминалата година са 20, а в рамките на проекта трябва да бъдат обучени още 30, крайната стойност следва да бъде 50.

Индикаторите служат както на УО, така и на бенефициента като инструмент за наблюдение и вътрешна оценка при изпълнение на дейностите по проекта.

Въпреки че *брой обучени експерти (курсове x участници)* е индикатор, който не е включен в ОПТП, информация за него, включително за броя мъже и жени, следва да се събира и предоставя от бенефициента. Поради това за целите на по-лесно отчитане се препоръчва той да бъде включван във всеки проект, по който е приложим.

 Добра практика:

За осигуряване на качествени и ефективни индикатори се използва следната популярна концепция – SMART индикатори:

SMART

- **Measurable - измерим** – индикаторът трябва да бъде насочен към желано бъдещо състояние (в сравнение с базовия индикатор) и да бъде количествени определен, така че да позволява измерване. Внимание следва да се обърне на мерната единица.
- **Available/Achievable – постижим** - трябва да бъде възможно да се получат данни за стойността на всеки индикатор и то във времето, когато са необходими.
- **Relevant /Realistic – реалистични** – индикаторът трябва да бъде пряко свързан с целта на проекта и реалистичен
- **Timely – съобразен с времето** - индикаторът трябва да бъде постигнат в ограничен период на време, което трябва да се вземе предвид и да се посочи изрично в проекта.

III. ОТЧИТАНЕ НА ИНДИКАТОРИТЕ

Индикаторите по ОПТП се отчитат заедно с подаването на регулярните тримесечни отчети и годишните и заключителни доклади към УО на ОПТП. Информацията позволява да се следи напредъка в изпълнение на проекта и при **разминаване между планирани и реализирани стойности представлява сигнал за възможен проблем.**

Осигуряване на съвместимост между проектно и програмно ниво

Съвместимост може да се постигне при наличие на единно разбиране за същността на реализираните дейности по проекти в рамките на ОПТП.

Обучения, семинари и семинари от типа team building представляват дейности за изграждане на умения и капацитет на структурите-бенефициент. В този смисъл всички експерти, взели участие в тях, следва да се вземат предвид при отчитане стойността на индикатора *брой обучени експерти (курсове/семинари x участници)*, както и при отчитане стойността на индикатора *среден брой участия на експерт от структурата-бенефициент (брой обучени експерти/ брой експерти, работещи в структурата-бенефициент)*.

Индикатор	Описание	Базова стойност (заложена в проекта)	Крайна стойност (заложена в проекта)	Междинна стойност (до края на отчетния период)	Източник на информация
<i>Индикаторът, както е заложен в проектното предложение</i>	<i>Опишете начина на измерване, ако съдържа определени специфики, които не са очевидни</i>	<i>Нанася се стойността, така както е заложена в проекта (ако е приложимо). Стойността не се променя.</i>	<i>Нанася се крайната стойност, която проектът цели да постигне така както е заложена в проекта. Стойността не се променя.</i>	<i>Нанася се актуалната към момента на отчитане стойност с натрупване към предходни отчетни периоди</i>	<i>Нанася се източникът, посочен в проектното предложение</i>

Описание – следва да се опише както самият индикатор, в случай че дефиницията му не е очевидна, така и начина му на измерване, в случай че е специфичен и би могъл да изисква обяснение. Веднъж дефиниран, начинът на отчитане следва да не се променя до края на изпълнение на проекта.

Базова стойност – нанася се стойността, така както е заложена в проекта. Възможно е бенефициентът да не е определил базова стойност за индикаторите. В такъв случай тя

Насоки за съставяне и отчитане на индикатори по ОПТП

остава нула (NA). Стойността на базовите индикатори не се променя, тъй като служи за целите на сравнение между изходната ситуация преди проекта и промените, които са резултат от неговото изпълнение.

Крайна стойност - нанася се стойността, така както е заложена в проекта. Крайната стойност не се променя тъй като служи за целите на следене на напредъка към тяхното постигане.

Междинна стойност – нанася се актуалната към момента на отчитане стойност, която е била реализирана през съответния отчетен период. Тя се формира кумулативно – включва стойностите, реализирани и през предходните отчетни периоди.

Източник на информация – формулира се още на етап проектно предложение. Към тях могат да се добавят само допълнителни източници, ако е приложимо.